

Lunch serveras under de tre mittersta passen, från klockan 11.00 till 13.30. När som helt under den här tiden kan du gå och äta. Du kommer därför, om du väljer att pausa för lunch, kunna gå på fyra olika seminarier.

10.30 - 11.00

A1

FRAMTIDA ARBETSKRAFTS-TILLGÅNG PÅ LANDSBYGDEN

Martin Olauzon, Tillväxtnalys Näringsdepartementet

Utbudet av arbetskraft väntas minska i många gles- och landsbygdsområden samtidigt som efterfrågan på offentlig service ökar på grund av en åldrande befolkning. Regeringen har bland annat därför utrett behovet av åtgärder mot en väntad framtida arbetskraftsbrist i dessa områden. På detta seminarium belyser vi hur framtida arbetskrafts- och kompetensbrist kan motverkas.

A2

FRAMTIDA SATSNINGAR, MINSKA BEROENDET AV FOSSILA BRÄNSLEN

Urban Kärrmark, Energimyndigheten och Lennart Värmbly vindkraftsamordnare, Näringsdepartementet

Regeringens mål om att öka andelen förnybar energi till 2020 kommer skapa förutsättningar för nytt företagande över hela Sverige. Under seminariet kommer möjligheterna för vindkraften att belysas liksom regeringsuppdraget att utforma en sektorsövergripande strategi för biogas.

A3

SVERIGE – DET NYA MATLANDET – NYTT JOBB GENOM MAT

Johan Andersson Anell från Jordbruksdepartementet

Sverige har många styrkor som kan göra oss till Europas nya matland. Långa sommarkvällar ger solljus som gör frukt och grönsaker smakrika. Svenska producenter har kommit långt när det gäller djurskydd och miljötänkande. Sverige har därtill en fantastisk natur, varifrån mycket av det unika med det svenska köket kommer. Svensk natur kan ge många upplevelser i kombination med mat.

Sverige – det nya matlandet är en vision som syftar till att skapa jobb över hela landet. Jobb ska bland annat skapas genom mat i kombination med turism, och visionen verkar på tre nivåer: lokalt, nationellt och internationellt. För att visionen ska förverkligas krävs offentliga och privata initiativ. Jordbruksdepartementet arbetar med regelförenkling och genomförandet av den

framtagna handlingsplanen med konkreta förslag på hur det kan förverkligas. Det är dock initiativ av alla entreprenörer och ellsjälur runt om i Sverige som gör att visionen kan bli verklighet.

Under presentationen presenteras de förslag och åtgärder som regeringen satsar på för att förverkliga visionen, bland annat 43 miljoner kronor extra per år i Landsbygdsprogrammet och sedan tidigare 20 miljoner årligen i Livsmedelsstrategin. Ett regeringsuppdrag om 35 miljoner över fem år för att ta fram en kommunikationsstrategi för visionen presenteras också.

A4

TA MAKTEN ÖVER UPPHANDLINGEN

Åke Persson Strateg vid Borlänge kommun

Borlängemodellen gör det möjligt för mindre leverantörer att distribuera sina produkter utan att skapa egen transportorganisation. Samtidigt har ett nätverk bildats där lokala leverantörer, lanthandel, restauranger, friskolor kan delta. På så vis kan kommunal upphandling vara en av lösningarna på landsbygdens transporter. Åke Persson berättar hur man kan gå tillväga för att ta makten över upphandlingen.

A5

NY MODELL FÅR LANDSBYGDEN ATT VÄXA

Leo Padazakos Ann-Marie Sundgren Entreprenörsfabriken

Under den industriella revolutionen flyttade människor från landsbygden till städerna. Nu sker en ny revolution som kan vända flyttströmmarna åt andra hållet.

Vi har tagit fram en ny modell som kan användas för att skapa tillväxt på landsbygden. Modellen är baserat på lokal finansiering via Heby-Modellen©, en företagskuvös kopplad till mentorer, styrelseledamöter och ett företagarnätverk, samt tillgång till lokal rådgivning och coaching. Modellen använder dessutom Internet och e-handel som bas för att företag skall nå nya marknader.

Modellen är flexibel och anpassningsbar, ett faktum som gör den lätt att flytta till andra regioner. Dessutom är den beprövad under en treårs period i Uppsala län. Modellen är nominerad från Tillväxtverket till Europatävlingen Region Stars. Under seminariet kommer vi att förklara hur modellen fungerar idag, hur den är kopplad till den befintliga strukturen (ALMI, Banker med mera) och samtidigt hur OPP-modellen är upplagd. Vad är OPP?

A6

TA SKIT OCH BLI BÄST I EUROPA!

Pascal Tshibanda Skaraborgs Kommunalförbund

Det finns en möjlighet att producera biogas till 250 000 bilar från gödsel och slam i Skaraborg, därför är regionen inte beroende av varken rysk gas eller oljeshejker. Fram till år 2012 kommer Skaraborgs kommuner ha investerat närmare en kvarts miljard kronor i biogasanläggningar. Näringslivet, i synnerhet lantbrukarna, och kommunerna, samverkar för att förvandla gödsel till lokalproducerad och miljövänligt drivmedel. För detta arbete utsågs Skaraborg till europamästare i miljö och tilldelades den prestigefyllda europeiska utmärkelsen The Climate Star 2009. Ta chansen att lyssna på berättelsen om att våga vara otrogen och ta skit för att bli bäst i Europa!

A7

LOKALT UTVECKLINGSARBETE, LANDSBYGD 2.0

Tomas Larsson, Region västra Götaland Åsa Johansson, Linné Universitet, Växjö

Hör olika generationer berätta om framtidens landsbygd. Hur kommer framtidens landsbygd utvecklas om alla unga flyttar och hur tar vi tillvara på tidigare generationers erfarenheter och brinnkraft. Kom och ta del av unga och äldres berättelser om hur de ser på landsbygdens framtid. Tänker Asta, 83 år, annorlunda än Kalle 14? Hör deras berättelser, och framförallt – kom och ta del av hur man kan få generationer att mötas för att utveckla landsbygden!

A8

VÄRMLAND – EN PLATS ATT DRIVA NÄTHANDEL MOT EUROPA

Alex Wedzinga, Ägare till företaget Route 62

Route 62 är det fyndiga namnet på familjen Wedzingas vildmarksbutik som ligger efter – just väg 62 i Värmland. Men är det en lämplig plats för att driva en boutique? Hur överlever man under vintertid och icke semestertider? Familjen har utvecklat ett koncept med distanshandel med mera som många kan ta efter. Alex Wedzinga kommer att ge en föreläsning om hur de har lyckats, hur det var att komma som utlänning till ett helt nytt land, hur integrationen har fungerat, vad som varit bra och

vad kan göras bättre. Familjen som kom ifrån Holland utvecklar landsbygden på många olika sätt.

A9

MILJÖ/VÄDER OCH ODLING

Pär Holmgren

Klimatförändringarna är en av konsekvenserna av att vi redan överutnyttjar jordens resurser på många sätt. Andra övertramp av oss människor är utfiskningen i våra världshav, skövlingen av de tropiska regnskogarna, oljeberoendet och överutnyttjandet av vatten i stora delar av världen.

En av de tydligaste konsekvenserna, för oss i den rika världen, av både klimatförändringen och de på sikt troligen stigande oljepriserna är att jordbruket och matproduktionen ställs inför nya utmaningar.

För att vi se till att klimatförändringarna inte blir alltför stora behöver vi "tuffare" politiska beslut, teknikutveckling och beteendeförändringar. De här tre företeelserna går hand i hand och påverkar varandra sinsemellan. Beteendeförändringar leder till efterfrågan på ny teknik och vice versa. Det är inte kort! Det går fortfarande att göra mycket åt situationen, men ju längre vi väntar desto svårare kommer det att bli för våra barn och barnbarn att lösa problemen.

A10

OMSTÄLLNING SVERIGE – EN NY FOLKRÖRELSE

Uno Lundback och Jan Forsmark Hela Sverige ska leva

Under vårt arbete med Hållbara bygder har vi kommit i kontakt med ett initiativ som startade i England 2006. Det är mest känt under namnet "Transition Towns" och deras omställningskoncept erbjuder en positiv framtidsbild och en praktisk metod för att nå dit. Vi kommer också att visa ett inspirationsmaterial som heter "Ställ Om Sverige" vilket kan användas av alla som vill starta ett eget omställningsarbete i sitt lokalsamhälle. Bland annat innehåller det en svensk version av "Transitions" 12-steps program. Just nu växer intresset för omställningsarbetet och det har potential att bli vår nästa stora folkrörelse.

10.30 - 11.00

A11**HUR BLIR HELA SVERIGE SKA LEVA BÄST I SVERIGE PÅ JÄMSTÄLLDHET?**

Cecilia "Cicci" Andersson Hela Sverige ska leva

Hela Sverige ska leva har ambitionen att bli bäst i Sverige på jämställdhet. Initiativet kom 2006 från ett kvinnligt nät- verk inom rörelsen. En Jämställdhetsstrategi processades fram och som vi nu arbetar med att implementera sedan 2008. Vad har hänt sedan 2006 och hur jämställda är vi idag och hur ska vi uppnå visionen om att bli bäst?

A12**ETT GOTT BEMÖTANDE, EN MODERN FÖRVALTNING OCH EN GOD OFFENTLIG SERVICE I HELA LANDET**

Magnus Kolsjö Finansdepartementet

En god offentlig service är viktig för så väl medborgare som företag. För att förbättra såväl service som bemötande har regeringen bedrivit ett omfattande reformarbete för att bland annat stärka vårt offentliga etos och modernisera statsförvaltningen. På detta seminarium diskuterar vi det arbete som har bedrivits under mandatperioden och de tankar som finns för framtiden.

A13**UTVECKLINGSGRUPPERS OCH BYALAGENS VARA ELLER ICKE VARA**

Jytte Rüdiger, Astrid Lindgrens Hembygd, U LAND

Unga i lokalt utvecklingsarbetet, är det en omöjlig ekvation eller kan byalagen vitaliseras genom idémässig förnygring? Varför är det så in i bomben svårt att förnygra nuvarande föreningsstruktur och hur vitaliserar man byalagen så att de blir en kraft att räkna med för den lokala utvecklingen?

A14**ÅTERUPPRÄTTA REGIONALPOLITIKEN!**

Peter Hultqvist, regionalpolitisk talesman och riksdagsledamot för socialdemokraternas. och Robert Björkenwall, tjänsteman

på socialdemokratiska riksdagsgruppen.

Socialdemokraterna presenterar tio punkter för framtidstro och regional utvecklingskraft. Frånvaron av fungerande regionalpolitik bidrar till utarmning av stora delar av Sverige. När rätten till telefon ifrågasätts, medicinleveranser krånglar, bilprovningen blir dyrare och sämre, det blir långt till bensinmacken och den offentliga servicen sviktar måste något göras. Därför presenterar socialdemokraterna nu ett tiopunktsprogram för att vända utvecklingen. Samtidigt görs en kritisk granskning av dagens situation.

A15**ALLMÄNNINGSSKOGAR SOM ETT MEDEL FÖR LOKAL UTVECKLING**

Gun Lidestav - SLU

I samband med den privatiseringsprocess av statens skogar som ägde rum under senare hälften av 1800-talet och början av 1900-talet, avsattes betydande skogsmarksområden som allmänningsskogar. Dessa markområden brukas gemensamt men tillhör de enskilda skogsfastigheterna i området (socknen). Med den här konstruktionen ville staten uppnå flera saker: 1) bättre skogsskötsel och uthållig virkesproduktion 2) en långsiktig och uthållig ekonomisk bas (stöd) för de enskilda bönderna och deras investeringsbehov 3) undvika bolagens uppköp av böndernas skog 4) stödja den lokala ekonomin. Man kan med andra ord påstå att tanken var att de skulle fungera som "motor" för den lokala landsbygdsutvecklingen och att målsättningen med dagens språkbruk var ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. I det forskningsprojekt som vi nu vill presentera har vi undersökt om och i så fall hur dessa syften infriats. Under seminariet ges tillfälle att diskutera både orsakerna och lärdomar för framtiden.

A16**MED EL MÖJLIGGÖRS EN LEVANDE LANDSBYGD**

Marie Fossum Affärsutvecklingschef på Fortum

Säkra nät är en förutsättning för en bra elleverans idag. Smarta nät möjliggör för framtidens elnät. Fortum har sedan hösten 2005 vädersäkrat 4 000 km ledning. Det motsvarar en sträcka mellan Karesuando och Ystad – tur och retur. 9 av 10 svenskar är positiva till att producera sin egen energi. Med smarta nät kommer energibranschen att bygga ett tillförlitligt, effektivt och säkert elnät.

Smarta nät kan hantera förnybar och decentraliserad/småskalig produktion och möjliggör effektiv energianvändning och laddning av elbilar hos kunderna.

B1

DEMOKRATISKA ÄVENTYR FÖR LANDSBYGDENS FRAMTID

Pia Tingvall, projektledare Lelle Karlsson, Catharina Nilhed, Anna Eskilsson Länsbygderådet Östergötland

Vad händer när barn och ungdomar får vara med och bestämma över vardagen i bygden där de bor? I projektet "Barn på landsbygd" har unga (2–16 år) från 8 platser i Sverige berättat och arbetat på sitt eget sätt, utifrån sina förutsättningar för att bidra till sin egen och bygdens framtid. Tre processledare har med stöd från kommun, skola, byalag och föreningar lotsat de ungas idéer vidare mot förverkligande.

B2

EN FUNGERANDE FINANSMARKNAD FÖR LANDSBYGDENS UTVECKLING

Magnus Kolsjö med flera Finansdepartementet

En väl fungerande finansmarknad, lokalt kapital och banker som är väl förtrogna med landsbygdens villkor är viktiga förutsättningar för landsbygdens utveckling. På detta seminarium diskuterar vi hur regeringen arbetade för att trygga tillgången på kapital under finanskrisen samt vad som görs för att skapa goda förutsättningar för kapitalförsörjningen på landsbygden.

B3

KVINNOR SOM FÖRETAGARE PÅ LANDSBYGDEN OCH INOM GRÖNA NÄRINGAR – NYA MÖJLIGHETER

Jordbruksdepartementet

Studier visar att företagandet på gles- och landsbygd är lägre bland kvinnor än bland män. Detta gäller även inom de gröna näringarna. Bland jordbruksföretagarna är 14 procent kvinnor och 86 procent män. Bland skogsägarna är 38 procent kvinnor och 61 procent män. För att öka nyföretagandet bland kvin-

nor och för att få fler företag som drivs av kvinnor att växa har regeringen satsat 100 miljoner kronor 2010. Det är medel som berör såväl kvinnor på gles- och landsbygd som kvinnor inom gröna näringar.

B4

VARFÖR GÅR EN DEL PROJEKT BRA, MEDAN ANDRA "MISSLYCKAS"?

Birgitta Richter och Owe Nordling Hela Sverige ska leva/ Värmland

Trots många bra idéer går en del bygdeprojekt mindre bra än andra. Både under och efter projektiden. Intervjuer ute i de värmländska bygderna, visade på många gemensamma erfarenheter och här fanns också förslag till lösningar som kanske kan vara till nytta för oss alla. Owe Nordling och Birgitta Richter beskriver möjligheterna och vägen till framgång.

B5

"FOTBOLLEN ÄR KANSKE DEN BÄSTA MEDSPELAREN AV ALLA INOM LANDSBYGDSUTVECKLING?"

Lars-Åke Lagrell Ordförande och Gunilla Axén Marknadsansvarig, Svenska Fotbollförbundet

Svenska Fotbollsforbundet har sedan 2006 arbetat med att utveckla våra landsbygdsföreningar (Cirka 2000 stycken). Våra ambitioner är att ta en centralt ledande roll i bygdeutvecklingen och samarbeta med alla organisationer som är intresserade av att få bygden att blomstra. Vi kommer under seminarietiden ge er våra framtidsvisioner och goda exempel på framgångsrika utvecklingsprojekt i hela Sverige. Fotbollen är en sammanhållande kraft på bygden med en stark organisation och många ideella och välutbildade ledare. Välkomna till ett offensivt samspel och många spännande framtidsmål!!

Lars-Åke Lagrell och Gunilla Axén kommer att föreläsa om Svenska Fotbollförbundets framtida satsningar.

B6

TURISM SKAPAR REGIONAL UTVECKLING

Agneta Florin och Lars Wikström Tillväxtverket

11.15 - 11.45

I alla landets regioner finns en positiv uppfattning om turismens möjligheter att bidra till hållbar tillväxt. För att detta ska bli verklighet krävs en samsyn mellan privata och offentliga aktörer om vilka behov och möjligheter som finns och en samordning av de resurser som krävs i form av exempelvis infrastruktur, natur, kultur, hållbar utveckling och arbetsmarknad. Under seminariet lyfter Tillväxtverket fram ett antal exempel från arbete med turistnärlingsfrämjande frågor.

B7

SMÅSKALIG VATTENKRAFT – HUR GÖR VI?

Lennart Svan Småföretagare/entreprenör

”Småskalig vattenkraft, en utvecklingspotential av utveckling för en bygd. Ett exempel som visar vad som kan åstadkommas i ett mindre vattenkraftprojekt. Och det finns många liknande möjligheter i Sverige.”

Lennart Svan beskriver vad som är möjligt under förutsättning att de ”stora” släpper sina rättigheter och att myndigheterna ser möjligheten i denna fråga.

B8

KULTUR PÅ LANDSBYGD – ELLER HUR MAN TJÄNAR PENGAR PÅ KULTUR

Thorsten Born Riksteatern i Värmland

Projektet som pågått i snart två år har sin bakgrund i att vi åtta projektägare tillsammans vill arbeta för att skapa tillgänglighet till kultur på landsbygden genom att sätta det ideella arrangörskapet som förutsättning för kulturlivet i fokus. Vi anser också att det är viktigt att bevara öppna demokratiska - och offentliga arenor på landsbygden likaväl som i tätorten.

Värmlands demografiska förändring, likaväl som det offentliga stödet till ideella arrangörer minskar, skapar en situation där det är viktigt att samverka mellan folkbildning och kultur utvärderas och omformuleras och att samverkan mellan olika arrangörer i lokalsamhället stärks.

B9

GENERATIONSVÄG MOT FRAMTID

Susanne Wall Långseruds lokala utvecklingsgrupp

Långserud - där generationer möts:

- kraften i en god anda
- utvecklingsgrupp sedan 1983
- gott entreprenörskap
- inget omöjligt, men kan ta tid
- generationsväg mot framtid
- kooperativt seniorboende

Susanne Wall beskriver hur de lyckats med att få till en ”generationsväg” som följer landsbygdsriksdagens devis ”där generationer möts – utvecklas landsbygden”. Hur har de gått tillväga för att få till projektet, vilka problem har lösts och vilka råd ger Susanne till de som vill utvecklas

B10

GODA EXEMPEL PÅ REGIONALT OCH LOKALT UTVECKLINGSARBETE

Sara Tigerström, Region Dalarna Eva Tjärnström, Söderhamns kommun Lotta Svensson, Uppsala Universitet

En vital ungdomspolitik på lokal och regional nivå – framgångsexemplen Dalarna och Söderhamn. Från forskning till beslut. Följ utvecklingen av Lotta Svenssons avhandling ”Här får du inte vara med om du inte flyttar härifrån” som tar upp beslutsfattares dubbla attityder om ungas flytta/stanna på landsbygden. Regionförbundet i Dalarna fick en aha-upplevelse och gick till aktion. Man beslöt att samla alla kommunalråd och ringa hem sina unga. Kom och hör hur det gick..

B11

UNGAS PERSPEKTIV PÅ SINA MÖJLIGHETER

Marcus Mellqvist Leader Sjuhärad

Ni säger att vi flyttar men några av oss vill faktiskt vara kvar. Vilka satsningar behöver göras för unga som vill bo på landsbygden?

B12

EN FRAMTIDA HÅLLBAR LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING

Johanna Björklund Centrum för uthålligt lantbruk, SLU

Tydliga och levande visioner är starka verktyg för att nå det nästan otänkbara. Om vi kan föreställa oss en hållbar värld som vi vill leva i så ökar chanserna att vi når dit. För det som vi tänker på och pratar mest om är det som blir verklighet. Det bästa vi

kan göra nu är att bygga visioner om framtidens livsmedelsförsörjning. Snart kommer vi att behöva föda kanske så många som nio miljarder människor på ett jordbruk som drivs av enbart förnybara resurser, som är rättvist och som ger ett positivt avtryck på jordens ekosystem.

Johanna Björklund, Centrum för uthålligt lantbruk, SLU, utmanar med sin vision om hur vi ska föda världen i framtiden. Under seminariet finns utrymme att samtala kring viktiga delar i en hållbar livsmedelsförsörjning.

B13

BYGDEBALANS – ATT SE DEN LOKALA EKONOMIN PÅ ETT NYTT SÄTT

Thomas Norrby - SLU i samarbete med Etik & Energi och Fjällbete

För att få till stånd en omställning mot mer hållbara bygder behöver vi ha ett gott beslutsunderlag så att vi verkligen gör rätt saker. Ett sätt att skaffa sig en god överblick över hur det står till i bygden är att upprätta en "Resultat- och Balansräkning" för bygden, dvs att se vilka resurser man har och hur flödet av t ex pengar, energi eller mat ser ut mellan bygden och dess omgivning. Att göra en nulägesanalys är också ett av de 12 stegen i SOS. En strävan efter omställning är inte en strävan efter att isolera bygden, men en bygd utan balans i sina räkenskaper är inte hållbar. Vi berättar om hur man kan gå tillväga lokalt för att uppnå balans.

B14

DIGITAL NÄRSERVICE - SERVICEPUNKTER, DIGITALA SAMLINGSLOKALER OCH UTBILDNING TILL ALLA DELAR AV LANDET.

Mats Erixon och Leo Persson, KTH och Stiftelsen Folkets Hubb

Tillsammans med IEF o HSSL arbetar vi fram projekt för att skapa servicepunkter för att göra samhällstjänster tillgängliga på lika villkor även för glesbygd. Med samma modell gör vi teater och utbildning tillgängligt med dubbelriktad teknik – så man deltar, inte bara tittar på.

Syftet är att erbjuda er som bor och verkar i gles o landsbygd att få tillgång till samma utbud av kultur, utbildning och samhällstjänster som i tätorter och huvudstäder. En del i detta är att se till att alla får tillgång till den kommunikationsinfrastruktur som krävs för detta. (Vilket är speciellt viktigt när den fasta telefonin avvecklas på många orter.)

Vårt projekt som omfattar provverksamhet i begränsad skala i inlandsområdet, i en första fas som en rad kopplade Leaderprojekt. Även, kunskapsöverföring, uppföljande forskning och stimulansverksamhet ingår.

Vi tycker också att ni ska gå på seminarierna B8 Kultur på Landsbygd, D3 Bredband i Hela Landet, D4 Kultur i hela landet D5 Fibernät till alla och E 17 ICE.NET som kan ordna med kommunikation ute på landsbygd.

12.00 - 12.30

C1**SERVICE PÅ LANDSBYGDEN**

Eva Sörell, Näringsdepartementet och Annika Lidgren, Tillväxtverket

Det är viktigt att utvecklingskraften i alla delar av Sverige tas till vara. Varje region ska ges ansvar och inflytande som innebär möjligheter att växa utifrån sina egna förutsättningar. Tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och företag är en av många förutsättningar för att vi ska uppnå detta. Regeringen har därför avsatt ytterligare 50 miljoner kronor till insatser inom detta område. Flera andra insatser och initiativ pågår samtidigt. Detta seminarium behandlar regeringens olika insatser och vilka effekter de väntas ge.

C2**SVERIGE DET NYA MATLANDET: SÅ GÖR VI!**

Knut Lillienau, "matlandsambassadör" i Värmland.

Engagemanget för mat, vad vi äter och hur vi tillagar det, är stort hos många svenskar redan idag. Det är entreprenörer, eldsjälar och företagare över hela landet som utgör Sverige – det nya matlandet. Seminariet vill därför, genom olika exempel, visa upp det framgångsrika och värdefulla arbete som görs på många platser i landet. I kraften som finns i att framhäva svenska råvaror och svensk matkonst i kombination med en naturupplevelse eller en övernattnings på den svenska landsbygden. Sverige sjuder av kreativa matproducenter, turistentreprenörer och visionärer och redan idag finns det många bra projekt som stödjer visionen Sverige – det nya matlandet.

Sverige har många styrkor som skulle kunna göra oss till Europas nya matland. Svenska producenter har kommit långt vad gäller djurskydd och miljötänkande. Sverige har därtill en fantastisk natur, varifrån mycket av det unika med det svenska köket kommer. Svensk natur kan ge många upplevelser i kombination med mat.

C3**HANDELSBANKEN I SKOG OCH LANTBRUKSBYGD**

Pär Boman Koncernchef, Handelsbanken

Hur kan en av Europas mest framgångsrika och kostnadseffektiva banker samtidigt vara den bank i Sverige som har flest kontor i skog och lantbruksbygd? Mer än 460 kontor jobbar med att utveckla lokalt näringsliv i Sverige.

Lyssna på Pär Boman, koncernchef för Handelsbanken när han beskriver Handelsbankens sätt att arbeta.

C4**TILLVÄXTARBETE OCH NÄRINGSLIVSUTVECKLING PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ**

Lars Wikström och Per Johansson Tillväxtverket

Tillväxtarbete och näringslivsutveckling på lokal och regional nivå Sveriges förmåga att upprätthålla en hög välfärd är beroende av hållbar tillväxt i hela landet. Alla regioner måste utifrån sina unika förutsättningar bli starkare. För att skapa attraktiva miljöer för näringslivet behöver insatser utformas utifrån de specifika förutsättningarna.

OK! Det låter ju vackert. Men hur gör man då? Lyssna och inspireras av exempel från några av de kommuner i Sverige som tillsammans med näringslivet vill utveckla tillväxtarbetet.

Kan Arboga inspireras av Malmö? Vad vet Torsby som inte Gävle har en aning om? Kan 11 kommuner, spridda över fyra län i Entreprenörregionen, vara ett gott exempel för 10 kommungruppen i Västerbotten?

Lyssna och inspireras av exempel från några av de kommuner i Sverige som tillsammans med näringslivet vill utveckla tillväxtarbetet.

C5**UNIK LÖSNING AV FASTIGHETSÄGANDET RÄDDADE BYSKOLAN**

Erika Gullbrandsson Lokal utvecklingsgrupp i Adolfsfors

Kölabygdens två skolor stod inför nedläggning i syfte att spara pengar. Bygdens befolkning var modiga och kreativa nog hitta ett unikt koncept för att bevara en kommunal skola och samtidigt garantera en större besparing än vad de kommunala kalkylerna förutsåg. Detta var 2003. Idag har skolan drygt 60 elever åk fsk-5 och stoltserar med att vara kommunens billigaste räknat per elev. Dessutom har det tillkommit 30 dagisplatser med stor efterfrågan. Trots det lever skolan under ständigt nedläggnings-

hot. Erika Gullbrandsson kommer att berätta historien om deras egen skola, något som flera kan ta efter och förverkliga.

C6

TURISM FRAMTID

Mats Hulth VD Sveriges hotell och restaurangföretagare

Har turism i Sverige någon framtid eller rättare sagt, har de som sysslar med turismsatsningar någon framtid? Vad kommer att vara framtidens satsningsområden? Vill turisterna bo mer på landet och nära naturen eller är det storstaden som gäller? Ska jag våga satsa på att utveckla min idé – turism?

C7

ERFARENHETER FRÅN GRANNLANDET NORGE

Kai-Rune Tollefors Seniorrådgiver Landbruksavdelningen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus

”Inn på tunet” i Norge är en etablerad verksamhet på landsbygden där gården är en resurs för ”opplärning – helse og sosialsektor”. Detta innebär att gården kan utveckla många alternativa verksamheter genom att erbjuda välbefinnande och hälsoverksamhet, bland annat för invandrare vilkas hälsotillstånd ofta är sämre än hos befolkningen i genomsnitt.

Kai-Rune Tollefors med flera kommer att beskriva hur verksamheten drivs med ett lyckat resultat.

C8

TEMATISK ÖVERSYN AV UNGA I LANDSBYGDSPROGRAMMEN

Lotti Jilsmo, Hela Sverige ska leva Peter Waara, Professor vid Uppsala universitet

Ta del av en översyn av landsbygdsprogrammen och inventering av vad människor tycker regeringen borde satsa på gällande ungas möjligheter på landsbygden. En alldeles färsk rapport där åtgärder och förslag överlämnas till regeringen söndag under landsbygdsriksdagen.

C9

ETIK & ENERGI FÖR NY BÄRKRAFT OCH LANDSBYGDSKULTUR

Dan Melander Verksamhetsledare och teolog med inriktning på etik och hållbar lokal utveckling

Seminarium om kyrka och lokalsamhälle i samverkan för att ställa om landsbygden inför en ny tid, för en ny bärkraft och kultur. En ny dialog om livsförståelse och lokal utveckling har inletts. Karlstads stifts Etik & Energi och klimatprogram har gjort stiftet till ledande i Europa bland kyrkor, och föregångare på den svenska landsbygden vad gäller lokal omställning till hållbar energianvändning. Resultatet av programmet i alla Karlstads stifts församlingar visar på möjligheterna att med några års planering minska:

Energiförbrukning med 30 procent
Energikostnader med 40 procent
Koldioxidutsläppen med 50 procent

Kan församlingar och landsbygdsrörelsen samverka för att den lokala orten och bygden bli alltmera självförsörjande på hållbar energi och klimatsmarta livsmedel, varor och tjänster. Vad har våra lands- och glesbygder att vinna på nya ekonomiska samverkansformer för lokal utveckling, ny bärkraft och kultur?

Representanter för Etik & Energi och Karlstads stift. www.etikocheenergi.se

12.00 - 12.30

C10**LEADER OCH FRAMTIDENS
ENTREPRENÖRER**

Maria Gustafsson Landsbygdsnätverket

Drivkraften för framtidens entreprenörskap har många yttringar. Vi kan se att den sociala dimensionen blir allt viktigare som drivkraft. Vi hör allt oftare orden "något som skapar nytta för fler än bara mig själv", ord som har en central roll i det uthålliga samhället. Leader som metod har starka förutsättningar för att stimulera det nya entreprenörskapet.

C11**LAPP-ELISA QUILTS – FRÅN
"URSKOGEN" TILL HELA VÄRLDEN!**

Elisabeth Ansteensen Egenföretagare på landsbygden

Lapp-Elisa Quilts är ett företag som etablerades år 2001 med syfte att sälja tyger, böcker, mönster och tillbehör till lappteknik. Företaget håller till i Lennartfors cirka 25 kilometer sydväst om Årjäng och säljer sina cirka 4 000–5 000 produkter i första hand via nätet till tusentals kunder över hela världen. Företagsidén var just att ha ett e-handelsbolag på landsbygden, förutsatt en väl fungerande internetförbindelse, något som de första fem åren sköttes via modem och senare via ADSL.

"Nu hoppas vi på höghastighetsbredband som enligt vår mening är ett absolut måste för landsbygdens utveckling" säger Elisabeth Ansteensen, företagets ägare som njuter av att jobba i morgonrock.

C12**LANTMÄTERIET VERKAR FÖR EN
LEVANDE LANDSBYGD**

Ingrid Öhlund och personal ur Lantmäteriets ledning

Lantmäteriet kommer i sitt seminarium att ge några exempel på de "verktyg" samhället har för att få en effektiv och bra markanvändning, tryggt ägande och funktionsdugliga fastigheter. Exempel på lantmäteriatgärder kopplade till landsbygdsprogrammets inriktning och möjliga EU-stöd lyfts upp. Presentationen kommer också att beröra på vilket sätt "verktygen" kan användas i samband miljö och klimatåtgärder och vid utveckling av ny energiteknik på landsbygden.

C13**LOKAL MAT – EN DEL AV DEN FRAMTIDA
TILLVÄXTEN**

Lars-Ove Jonsson Etableringsavdelningen, ICA Sverige AB

ICA butikerna erbjuder lokalproducerad mat och produkter från hela landet. ICA Torget är en mötesplats för producenter och butiker för försäljning och inköp. Närproducerat och ekologiskt är bland de starkast växande trenderna bland konsumenterna, men kunderna förväntar sig också låga priser och hög kvalitet. Är satsningar på lokalproducerad mat en jordbruks- och arbetsmarknadspolitisk fråga och blir det verkliga jobb? Kan lokal livsmedelsproduktion bidra till en ökad tillväxt och är kunderna beredda på att betala för kvalitet och miljö? Är svenskt lantbruk och producenter villiga att satsa och utveckla den lokala livsmedelsindustrin och kan den storskaliga dagligvaruhandeln? Många frågor, men Lars-Ove Jonsson ger svaren.

C14**LAGEN OM VALFRIHETSSYSTEM (LOV)
PÅ LANDSBYGDEN**

Föreläsare från Socialdepartementet

Lagen om valfrietssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009. Nu drygt ett år senare har många kommuner infört valfrietssystem, och ännu fler planerar att göra det. Hur kan LOV tillämpas i glesbygdskommuner. Och vilka är de

politiska ambitionerna bakom framväxten av lokala valfrietssystem?

12.45 - 13.15

D1 **ETT KOMMUNALT UTJÄMNINGSSYSTEM FÖR EN LEVANDE LANDSBYGD**

Magnus Kolsjö Finansdepartementet

En av grundtankarna i det kommunala utjämningsystemet är att skapa goda förutsättningar för att hela Sverige ska leva och att alla kommuner ska kunna erbjuda sina invånare en god kommunal service. På detta seminarium diskuterar vi det utredningsarbete som nu görs för att förbättra det kommunala utjämningsystemet.

D2 **MÅNGFALD SOM MÖJLIGHET**

Marianne Barrljung, integrationsmentor, Hushållningssällskapet
Jenny Svensson, företagsutvecklare, LRF

Seminarieret bjuder på analyser och visioner, irrvägar och svårigheter, men också på framgångar och möjligheter. Här finns det stora möjligheter till engagemang med en växande mångkulturell marknad och en lokal utveckling som framgångsfaktorer.

Landsbygdsnätverkets temagrupp för integration arbetar för att personer med utländsk bakgrund eller deras organisationer skall upptäcka landsbygden och dess möjligheter. Landsbygden har mycket att vinna på om den gröna kompetensen hos utrikesfödda och nyanlända tillvaratas. Regeringen har initierat åtgärder för som syftar till att nyanlända invandrare snabbare skall komma in på arbetsmarknaden. Du som arbetar med integration på landsbygden, passa på att ta med dig information till seminariets deltagare för att delge dina erfarenheter. ”

D3 **BREDBAND I HELA LANDET**

Patrik Sandgren Näringsdepartementet

I regeringens Breddbandsstrategi för Sverige slås fast att Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. På seminariet belyses det pågående arbetet för bredband i hela landet.

D4 **KULTUR I HELA LANDET – SÅ FUNKAR DET! HUR DIGITALA HUS BANAR VÄG FÖR KULTUR OCH NYA IDÉER**

Gunnar Brännström Riksorganisationen Folkets Hus och Parker

Succén med livesänd opera via digitala hus öppnar dörren för interaktiva möten och andra idéer som flyttar människor närmare varandra och ger en rättvisare tillgång till kultur och andra upplevelser. Digitaliseringen skapar nya förutsättningar för kreativitet och ger lokalsamhället och den ideella sektorn både utmaningar och verktyg att förändra världen.

Gunnar Brännström kommer att berätta hur ni i byn kan få denna facilitet att fungera

D5 **FIBERNÄT TILL ALLA – UTBYGGNAD AV BREDBAND INOM KOMMUNEN OCH UT PÅ LANDSBYGDEN – VILKEN EFFEKT GER SATSNINGEN?**

Daniel Bäckström, kommunalråd Sabine Zimerl-Berg, projektledare En representant för byalagen Säffle Kommun

I Säffle kommun i Värmland utvecklar vi landsbygden och lägger nu ner 81 mil fiber för 2 500 hushåll och 400 företag i ett projektarbete med byalagen och Säffle kommun. Projektet kostar över 50 miljoner och innebär att i Säffle kommun kommer även den minsta stugan i skogen att få erbjudande om fibernät i perioden 2009–2010.

Varför? För att bredband är en förutsättning för ökad inflyttning, trivsel, företagande och utveckling på landsbygden. Kvalitetstid är vår affärsidé. Blir det som vi tänkt oss? Vi ger råd till de som tänker som Säffle kommun.

D6 **LEADER SKÄRGÅRD**

Bengt Almqvist och Anetté Larm Johansson Skärgårdarnas Riksförbund, SRF

Ett nationellt samarbete mellan SRF och alla Leader-grupper

12.45 - 13.15

med skärgård är bästa sättet att stimulera ett utvecklings- arbete i en utsatt landsbygd. Skärgårdarna är ofta sist på linjen när det gäller offentlig och kommersiell service. Samtidigt finns här landets mest företagsamma landsbygd. I samverkan med många Leader-grupper utnyttjas kraften för att stärka det lokala arbetet. Vi kommer att redovisa bra projekt, hur de startade upp och hur framtiden ser ut samt vad som kan och bör göras i framtiden.

D7

SOLGENERERAD EL – NÅGOT FÖR DEN SVENSKA LANDSBYGDEN?

Per Eiritz Glava Energy Centre

I Glava utanför Arvika har under 2009 en fullskalig försöksanläggning för solenergi uppförts. Ett av målen med anläggningen, som är på 100 kWatt och den största markbaserade solparken i Sverige, är att utröna hur solenergi kan fås att passa in på den skandinaviska landsbygden. Hur får man investeringen lönsam? Hur får man betalt för överskottsel? Möjligheter till laddning av egen elbil och lagring av el? Frågorna är många.

D8

BY-MACKEN, BO SMART, ETT SÄTT FÖR BYN ATT UTVECKLAS

Owe Nordling Hela Sverige ska leva/Värmland

By-macken är tänkt att vara ett gemensamt varumärke för landsbygdsmackar i hela landet och är ett sätt att samverka med byar, föreningar och drivmedelsdistributörer.

Det är ett sätt för kommuner och företagare att skapa en regional lösning. En vision om att landsbygden VILL OCH KAN! Kom och lär!

Owe Nordling ger en bild av vad som behöver göras för att vi skall få behålla macken i byn.

D9

GENERATIONSVÄXLING: ENTREPRENÖRSKAP I ALL ÄRA, MEN HUR GÖR VI VANLIGA JOBB ATTRAKTIVA

Peter Waara, Professor vid Uppsala Universitet

På vilket sätt kan vi göra framtidens arbetsliv mer attraktiva för unga. Vi pratar ofta entreprenörskap men hur gör vi "vanliga" jobb attraktiva? Generationsskiften står för dörren, hur planerar vi för en framtid där unga vill arbeta inom vård, renhållning, näring etc.

D10

KAN FORSKARE OCH PRAKTIKER UTVECKLA LANDSBYGDEN TILLSAMMANS

Peter Möller, Dalarnas forskningsråd Jacob Käll, Astrid Lindgrens hembygd Helena Kåks, Dalarnas forskningsråd

Doing Rural är ett nätverk där forskare, praktiker och beslutsfattare samverkar för unga i den regionala utvecklingen. Ett framgångsrikt nätverk över sektorerna skapar större möjligheter för bra resultat. Hur kan praktiker möta forskare och tillsammans skapa goda förutsättningar för lokal utveckling och forskning?

D11

VARFÖR BEHÖVER VI LEADER?

Maria Gustafsson Landsbygdsnätverket

Det behövs företagsamma människor för att skapa en konkurrenskraftig och attraktiv landsbygd. Leader är ett sätt att lyfta fram och samordna krafterna. Lär dig mer om hur leadermetoden fungerar i praktiken.

D12

AUSTAD GÅRD – FRÅN SPADE TILL INTERNATIONELL KÄNDIS MED LOKALA PRODUKTER

Sutip Austad - Egenföretagare som invandrat från Thailand

Gården ligger i Spekeröd utanför Stenungsund, 4,5 mil norr om Göteborg. Vårt sortiment består idag av cirka 180 olika sorters svenska och asiatiska grönsaker och kryddor. Samtliga produkter är odlade enligt naturens egna regler. Vi odlar idag i sex stycken växthus, samt på friland. Vi, Sutip Austad och hennes medarbetare driver gården utan EU-bidrag.

Torsdagen den 16 november 2000 tilldelades Sutip Austad ett diplom av Västra Akademin för Gastronomi, med motivering: "För sin utomordentliga förmåga att hålla en sällsynt hög kvalitet på sitt breda sortiment och för sitt engagemang att lansera nygamla sorter".

Gå in på hennes hemsida och läs mer. Sutip Austad kommer att ge en underbar föreläsning om hur man kan lyckas med småskalig produktion. www.austadgaard.com

D13

SPARBANKERNA – KATALYSATOR FÖR LANDSBYGDENS UTVECKLING

Övind Neiman samt representanter från Västra Värmland och Fryksdalens Sparbank

Sparbankerna återinvesterar sina vinster i lokal utveckling.

Vi vet vad det innebär att driva företag på landsbygden. Vi finns där du har ditt landsbygdsföretag. Vi kommer att ge flera exempel på lokala satsningar som skapat jobb och verksamhet på landsbygden.

D14

SLUTA BEVARA LANDSBYGDEN – UTVECKLA DEN!

Eric Evenstam LRF

Föreläsningen handlar om skyddspolitikens konsekvenser och om priset vi får betala om landsbygden inte ses som resurs för tillväxt, utan som ett museum.

13.30 - 14.00

E1**HUR HAR DET GÅTT FÖR LANDSBYGDEN? INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING AV LANDSBYGDSSTRATEGIN**

Anna Enström Järleborg, Jordbruksdepartementet

I den så kallade landsbygdstrategin utlovades att skrivelsen, (skr. 2009/09:167 En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder), skulle följas upp. Förutom att beskriva vilka aktiviteter som genomförts, är det viktigt att ge en bild av hur landsbygden utvecklas. Detta kan göras med hjälp av indikatorer som belyser olika aspekter på landsbygdsutveckling. Exempel på indikatorer är antalet befintliga och nya företag, antalet sysselsatta, tillgängligheten till service samt turismens utveckling – mätt som antalet belagda bäddar.

E2**”DET BLIR SOM DU TÄNKT DIG!” – ETT EXPOSÉMINARIUM OM ENTREPRENÖRSKAP OCH TILLVÄXT**

Bengt Gustafsson VD för BolagsBolaget

KRESAM. Edutainment. Skogsmat. Republiken Klarälvdal'n. Dalenskaparna. Nygård. BolagsBolaget.

Efter trettio år som mental trädgårdsmästare och eldsjälspyroman i pionjärlivet kan jag konstatera att vi föds som entreprenörer, uppfostras till inteprenörer och styrs av antiprenörer. När jag inte inspirerar till samhällsutveckling äger och leder jag ett banbrytande företag med 400 anställda: BolagsBolaget. Allt jag pratar om har jag gjort själv och det är just de mänskliga resurserna och gemenskapet jag vill lyfta fram. Att gnälla och kräva är energislöseri, låt oss i stället ägna våra kreativa krafter till att stimulera entreprenörskap och tillväxt!

E3**TURISMENS STRÖMNINGAR – HUR SER DE UT I FRAMTIDEN?**

Tina Olsson Affärsutvecklare, Visit Sweden

Sverige som resmål erbjuder fantastiska upplevelser för internationella besökare. Hur reser de globala resenärerna och vilka drivkrafter har de? Vad attraheras de av när de kommer till Sverige?

E4**SYNTEISK DIESEL MED NY TEKNOLOGI**

Edwin Krzesinski A Very Beautiful Place, AVBP

Nu är det möjligt att tillverka syntetisk diesel i småskaliga anläggningar för regional produktion. Detta sker med kolvätehaltigt insatsmaterial från åkern, skogen eller sorterade hushållssopor. VD Edwin Krzesinski kommer att berätta hur det går till att bygga upp en sådan anläggning för framtidens drivmedel.

E5**LANDSBYGDEN, MÖJLIGGÖRAREN FÖR DISTANSHANDELNS UTVECKLING**

Arne Andersson E-handelsspecialist, Posten

Arne Andersson e-handelsspecialist på Posten inspirerar och ger handfasta råd om vad man bör tänka på när man skall utveckla sin e-handel. Föredraget bygger på verkliga case.

E6**GENERATIONSVÄXLING I SKOGS- OCH LANTBRUKSFÖRETAG**

Jonas Bergqvist VD, LRF-Konsult

230 000 jord- och skogsfastigheter ägs av personer som är över 55 år. För att landsbygden skall leva och utvecklas måste den nya generationen få ta över företaget och/eller fastigheten i tid. Ett generationsskifte måste påbörjas i tid och få ta den tid som krävs för att alla inblandade parter skall känna sig delaktiga. Ett välplanerat och genomfört generationsskifte skapar goda förutsättningar för den som skall driva företaget vidare samtidigt som övriga syskon skall känna sig väl kompenserade.

E7**COACHNING – EN VIKTIG DEL FÖR LEDARSKAPET PÅ LANDSBYGDEN – MEN HUR GÖR MAN?**

Conny Evensson Mentor och coach

Hur skapar man ett vinnande lag – hur får man människor att arbeta för ett gemensamt mål?

13.30 - 14.00

Conny Evensson, framgångsrik coach för Svenska landslaget i ishockey, tar upp betydelsen av att coacha människor oavsett i vilken organisation jag befinner mig, om jag är ledare för ett stort företag eller om jag är ordförande för ett byalag. Det kanske till och med är svårare att vara ledare för ett byalag? Vad innebär coachning och hur gör man? – Conny Evensson ger svaret.

E8

”VINDKRAFTSMANI” ELLER INTE – ALL VINDKRAFTSUTVECKLING ÄR LOKAL OCH VART BLÅSER PENGARNA SOM DEN GENERERAR?

Cecilia Andersson Hela Sverige ska leva

Många talar om den omställning vårt samhälle står inför – både när det gäller energi, miljö och ekonomi.

Mitt i en finanskris – hur ska vi ta ut bästa långsiktiga lokala nytta av vindkraftsutbyggnaden i vårt land, som är bland de länder i Europa som har bäst förutsättningar för vindkraft.

Hur ser vindkrafts-Sverige ut 2020?

E9

UNGAS PERSPEKTIV PÅ SINA MÖJLIGHETER, VAD BEHÖVS FÖR ATT VI SKA BO KVAR?

Marcus Mellqvist Leader Sjuhärad

Ni säger att vi flyttar, men några av oss vill faktiskt bo kvar. Hur kan ni stötta oss unga som vill bo på landsbygden??

E10

ARBETSMARKNAD FÖR UNGA: 90 DAGARS JOBB

Peter Waara, Professor Uppsala Universitet Jytte Rüdiger, Astrid Lindgrens Hembygd

Hur länge kan kommunerna vänta innan de själva tar ansvar för ungas väg in på arbetsmarknaden? Hur ser dagens arbetsmarknadsstruktur ut gällande åtgärder för unga utanför arbetslivet? Vilka nya möjligheter för arbetslösa ungdomar kan utvecklas med lokalsamhället som resurs?.

E11

HUR KAN MAN DRIVA ETT FÖRETAG PÅ LANDSBYGDEN?

Marie Axelsson-Olsson Ägare till företaget Naturpralinen i Syslebäck

Är det möjligt att bo på landsbygden, vara kvinna och driva framgångsrikt företag på riks nivå? Är företagandet en möjlighet att bo kvar på landsbygden, ett sätt att lösa sin egen arbetssituation eller finns det andra drivkrafter som göra att kvinnor på landsbygden startar företag?

Kalle och chokladfabriken har vi sett på film, men här får vi lyssna till Marie Axelsson-Olsson som berättar sin historia om att starta och driva sin egen chokladfabrik, Naturpralinen AB, i norra Värmland. Marie har vunnit två SM-medaljer för sin choklad och har idag Arlanda som största enskilda kund.

E12 - Inställt

E13

FÖREDRAG OM HJÄLPMEDEL FÖR EFFEKTIV INTEGRATION – ULI FÅR OSS ATT UPPTÄCKA KODKROCKAR PÅ ETT HUMORISTISKT SÄTT

Uli Bruno KnowWare publications

Uli Bruno har hållit föredrag för skolor och företag, exempelvis IKEA. Hon har också föreläst på studieförbund över hela landet, däribland Folkuniversitetet, NBV, Studieförbundet Vuxenskolan och ABF.

Kodkrockar sårar och drar ned en individs självförtroende, fördomar byggs upp och kommunikationen blir ett minfält. Detta är ett handikapp i det dagliga livet i dagens mångkulturella Sverige – för både Svenskar och invandrare.

Syftet med föredraget är att göra kommunikation mellan svenskar och invandrare rakare och enklare genom att göra svenskar och invandrare medvetna om sina egna koder, hur koder skapas och hur kodkrockar kan se ut.

”I mitt föredrag ger jag förklaringar till hur koder skapas och hjälper deltagarna att analysera sina egna och andras koder. Jag spelar upp hur kodkrockar kan se ut och provocerar fram skratt och kommentarer. Under föredraget för jag en dialog med åhö-

13.30 - 14.00

rarna och efter föredraget finns möjlighet att ställa frågor och att berätta om egna erfarenheter. Det sist nämnda är lika viktigt för ledarna i verksamheten där föredraget hålls som för individen som framför sina erfarenheter”.

E14

FRAMTIDEN I VÅRA HÄNDER

Elever från utbildningen – Ledarskap och hälsa, årskurs 3 Broby Grafiska gymnasieutbildning

”Vi är en grupp unga tjejer som kommer att presentera vår syn på framtidens ledarskap. Vi kommer bland annat att prata om hur vi har lärt oss att bli bättre ledare genom vår utbildning hälsa och ledarskap med entreprenöriellt lärande. Under föreläsningen tar vi upp vad en bra ledare bör ha för egenskaper, vad dåligt och bra ledarskap är enligt oss samt tala om kvinnligt och manligt ledarskap. Vi kommer att informera och inspirera om vår fartfyllda resa med många hinder på vägen”.

E15

LOKALA HANDLINGSPLANER SOM GRUND FÖR DEN KOMMUNALA ÖVERSIKTS- PLANEN

Andreas Gylling och Bo Lönnqvist Kramfors Kommun respektive Hela Sverige ska leva

Medborgaren är allt för ofta en outnyttjad resurs i samhällsplaneringen. På några ställen i Sverige har kommunerna bju- dit in den första planeringsnivån till att utforma lokala handlingsplaner som ett underlag till kommunens egen översiktsplan. Kramfors och Torsås är två av dessa.

Här får ni träffa personer som medverkat till att göra detta möjligt. Vi får ta del av hur de tänkt och arbetat samt vilket resultat och erfarenheter det gav. Förutom att skapa underlag till kommunens översiktsplaner så ger arbetet många andra positiva effekter i lokalsamhället. Sammanhållningen och självkänslan stärks samtidigt som dialogen med kommunen blir bättre vilket är en förutsättning för ett lyckat utvecklingsarbete.

E16

IVPA– I Väntan På Ambulans Trygghet och verksamhet på den värmländska landsbygden

Lennart Edvardsson - Sunne Räddningstjänst

Målsättning med seminariet är att berätta om och beskriva betydelsen samt utvecklingen av det lyckosamma samarbetet mellan SOS Alarm, Kommunernas räddningstjänst, Landstingets ambulans och som ger landsbygden snabbaste hjälp, stöd och trygghet. Vad behöver göras för att öka tryggheten för den enskilde i framtiden? - IVPA.

E17

Ice.net

Per Borgklint, VD ice.net

Hela Sverige HAR bredband! VD för Ic e.Net kommer att beskriva hur detta kan vara möjligt:

Med Ic e.Net kan du alltid vara uppkopplad oavsett var du befinner dig.

